

(इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेत अनुवाद)

२०२१: बीएचसी-ओएस:२२५८

मुंबई उच्च न्यायालय ,

साधारण मूळ दिवाणी अधिकारिता

दावा क्रमांक:-१४१८/२००३

मेसर्स अजय दीप कन्स्ट्रक्शन प्रायव्हेट लिमिटेड

..... वादी

- विरुद्ध -

महाराष्ट्र राज्य पोलीस गृहनिर्माण आणि

कल्याण महामंडळ, मर्यादित

.....प्रतिवादी

वादीसाठी:- प्रॉक्सिस लीगल च्या निर्देशाखाली श्री.आरथव सांघवी सोबत श्री.देवरत सिंग

प्रतिवादींसाठी:- लॅगॅसीस पार्टनर्स च्या निर्देशाखाली सुश्री.खुर्शीद वाजिफदार आणि सुश्री.

राहत कालपात्री सोबत श्री.नारायण साहू

कोरम:- न्यायमूर्ती एस.सी गुप्ते

दिनांक:- २८ जुन २०२१

न्यायनिर्णय:-

वादीने दावा प्रलंबित असतांना आणि हुकूमनाम्यानंतरच्या व्याजासह रु.१,०९,७८,०२४ च्या वसूलीसाठी सध्याचा दावा दाखल केला आहे. हा दावा बांधकामाच्या करारातून उद्भवतो

२. अमरावती येथे एस. आर. पी. एफ. ग्रुप IX च्या पोलिसांसाठी पायाभूत सुविधांसह ६५० निवासस्थानांच्या बांधकामासाठी प्रतिवादींनी निविदा मागवल्या होत्या. वादी हा यशस्वी बोलीदार होता. बांधकाम करार दिनांक ७ नोव्हेंबर १९९६ रोजीच्या वर्क ऑर्डरद्वारे आणि त्याच तारखेच्या फॉर्मल कॉन्ट्रॅक्ट कराराद्वारे, म्हणजे दिनांक ७ नोव्हेंबर १९९६ रोजी देण्यात आला. करारांतर्गत, काम सुरू करण्याची तारीख ७ नोव्हेंबर १९९६ होती, तर कराराचे काम पूर्ण करण्याची वेळ ३६ महिने होती. कामाच्या व्याप्तीच्या सुधारित प्रमाणाच्या आधारे,

प्रतिवादींनी मूळ कंत्राटी मूल्य रु.१५,२९,५४,८९१/- सुधारित करून रु.२१,५०,३५,७०६ /- केले. पूर्ण करण्याची मूळ निर्धारित तारीख १९ डिसेंबर १९९९ पर्यंत वाढवण्यात आली. ही तथ्ये वादग्रस्त नाहीत. यातही वाद नाही की वादीने संपूर्ण काम विहित तारखेच्या आत पूर्ण केले. वादीने केलेल्या कामाच्या दर्जेबाबत कोणताही वाद नाही. वादीने वेळोवेळी सादर केलेली बिले , चालू बिले आणि अंतिम बिले हे दोन्ही बिले , प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागार ज्याचे काम कामावर देखरेख करणे होते देय देण्याची शिफारस केली होती. वादीची तक्रार कामाच्या तीन वैयक्तिक बाबींशी संबंधित आहे ज्यासाठी प्रतिवादींनी पैसे दिले नाहीत आणि प्रतिवादींनी वादीला दिलेल्या मोबिलायझेशन आगाऊ रकमेतून प्रतिवादींनी वसूल केलेल्या अतिरिक्त रकमेचा दावा आणि व्याजाचे विविध दावे , म्हणजे तीन बाबींवर विलंबित देयकावरील व्याज, म्हणजे (i) प्रतिवादींनी विलंबाने भरलेली चालू खात्याची बिले, (ii) विलंबाने भरलेली एक्स्क्लेशन देयके (कामगार, साहित्य, पी. ओ. एल.) आणि (iii) विलंबाने भरलेली एक्स्क्लेशन देयके (स्टार रेट). आणि न भरलेल्या रकमेवर दावा दाखल होईपर्यंतचे व्याज.

३. दाव्यांना प्रतिवादींनी गुणवत्तेच्या आधारावर आव्हान दिले आहे. जोपर्यंत कामातल्या अनपेड आयटम्सचा संबंध आहे, तोपर्यंत प्रतिवादींच्या बाबतीत असे आहे की कराराच्या अटींचा विचार करून रक्कम देय किंवा देय नव्हती. एक्स्क्लेशन आगाऊ रकमेतून वसूल केलेल्या व्याजाच्या रकमेच्या दाव्याचा विचार केला तर बांधकाम करारातील संबंधित अटींच्या आधारे गुणधर्मावर प्रतिवादींनी त्याला विरोध केला आहे. विलंबित देयकासाठी व्याजाच्या संदर्भात, प्रतिवादींच्या बाबतीत असे आहे की अंतिम बिल वगळता आणि देयक भरण्याची कोणतीही निश्चित तारीख नव्हती; चालू खात्यातील बिले भरण्याच्या संदर्भात करारात नमूद केलेली कालावधी अंदाजे कालावधी होती, ज्यासाठी शक्य असल्यास, दर्शविलेल्या कालावधीत फक्त भरणा करणे आवश्यक होते.

४. या न्यायालयाने दिनांक १० सप्टेंबर २०१४ रोजी दिलेल्या आदेशाद्वारे खालील मुद्दे तयार केले होते:

- (१) वादी हे सिद्ध करतात का की त्यांनी कंत्राटी अंतर्गत अतिरिक्त काम केले आहे आणि अतिरिक्त कामासाठी त्यांना मोबदला मिळण्याचा हक्क होता?

- (२) जर मुद्दा क्रमांक.१ चे उत्तर सकारात्मक असेल तर वादीला कोणत्या दराने पैसे देण्याचा हक्क आहे?
- (३) प्रतिवादींनी चालू खात्यातील बिले भरण्यास उशीर केला हे वादी सिद्ध करतात का आणि त्यामुळे त्या विलंबित बिलांवर वादी व्याज मिळवण्यास पात्र आहेत का?
- (४) जर मुद्दा क्रमांक.४ चे उत्तर सकारात्मक असेल तर वादीला कोणत्या दराने पैसे देण्याचा हक्क आहे?
- (५) प्रतिवादींनी जमावाच्या आगाऊ रकमेवरील अतिरिक्त व्याज कापले आहे आणि वसूल केलेली अतिरिक्त रक्कम वादीला परत करावी लागेल हे वादी सिद्ध करतात का आणि तसे असल्यास, किती?
- (६) वादी रु.१,०९,७८,०२४/- च्या रकमेत हुकूमनामा देण्यास पात्र आहेत का?
- (७) वादी हे सिद्ध करतात का की त्यांना १९ टक्के दराने प्रति वर्ष व्याज मिळण्याचा हक्क आहे आणि कोणत्या कालावधीसाठी?
- (८) कोणता हुकूमनामा ? कोणता आदेश

५. मुद्दा क्रमांक १ आणि २ इतर गोष्टींबरोबरच अतिरिक्त कामाच्या दोन विशिष्ट बाबींशी संबंधित आहेत, ज्यासाठी वादीने दावा केला आहे. अतिरिक्त कामे अशी आहेत की (i) प्रतिवादींनी बांधलेल्या पायाची अतिरिक्त खोली आणि (ii) ग्रॅव्हिटी मेन च्या कामासाठी प्रतिवादींनी टाकलेल्या पाईपलाईन्सची अतिरिक्त मात्रा. दोन्ही वस्तू प्रतिवादींच्या प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने प्रमाणित केलेल्या आणि देयकासाठी शिफारस केलेल्या बिलांवर आधारित आहेत.

६. पहिल्या दाव्याचा पाया, म्हणजे पायाची अतिरिक्त सखोलता, वादीच्या वादपत्रात परिच्छेद १०८ मध्ये आढळते. वादीचे प्रकरण असे आहे की पायाच्या अशा अतिरिक्त खोलीसाठी, निविदेच्या सामान्य अतिरिक्त विनिर्देश क्रमांक.१०.६.१३ नुसार दोन मीटरपेक्षा जास्त खोलीच्या वस्तूसाठी सुधारित बिल रु .८,५८,६१९.७७ रक्कमेचे सादर केले होते. सुधारित बिल दिनांक २७ सप्टेंबर २००० रोजीच्या पत्रासह सादर करण्यात आले. या संदर्भात वादीने केलेल्या प्रत्यक्ष कार्याबद्दल पक्षांमध्ये कोणताही वाद नाही. त्याचप्रमाणे, वादीने या

अतिरिक्त कामाच्या संदर्भात योग्यरित्या बिल मांडले होते यातही वाद नाही. प्रतिवादींचे म्हणणे असे आहे की करार हा एकरकमी करार होता आणि कोणत्याही अतिरिक्त कामासाठी वेगळे पैसे देणे बाकी नव्हते. हे सादर केले जाते की वादीचा पाया अधिक खोल करण्याचा दावा प्रतिवादींनी दिनांक २३ जून २००० रोजी लिहिलेल्या त्यांच्या पत्राद्वारे फेटाळला होता. निविदा क्लॉझ क्रमांक.१०.६.१३ नुसार नैसर्गिक ग्राउंड पातळीचा विचार केला नव्हता या कारणावरून प्रतिवादींचे दिनांक २३ जून २००० (निशाणी डी -१/४) रोजीचे पत्र नाकारले जाते. दुसरे म्हणजे, असा दावा केला जातो की वादीने निविदा अट क्र. ३० च्या नुसार ३० दिवसांच्या आत अतिरिक्त कामासाठी आपला दावा सादर केला नव्हता आणि वादीला संबंधित अतिरिक्त कामाच्या संदर्भात पैसे न देण्याचे हे आणखी एक कारण होते. निविदा क्लॉझ १०.६.१३ बद्दल प्रतिवादींचा आक्षेप हा नंतरचा विचार असल्याचे दिसते; तो कधीही उपस्थित केला गेला नाही आणि खरं तर, खाली नमूद केल्याप्रमाणे, दाव्याची नोंद दर्शवते की दावा स्पष्टपणे मान्य होता. हा क्लॉझ (क्लॉझ १०.६.१३) भूखंडाच्या सरासरी नैसर्गिक जमिनीच्या पातळीच्या संदर्भात २.०० मीटरच्या पायाभरणीसाठी उत्खननाच्या सरासरी खोलीची तरतूद करते जर सरासरी खोली नैसर्गिक जमिनीपासून २.०० मीटरपेक्षा जास्त असेल तर उत्खनन, काँक्रीट इत्यादींचे अतिरिक्त प्रमाण कंत्राटदाराला अतिरिक्त देणे आवश्यक आहे. प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने स्पष्टपणे मान्य केल्याप्रमाणे, वादीने दावा केलेल्या पायाभरणीच्या अतिरिक्त कामात २.०० मीटरपेक्षा जास्त खोलीचा समावेश होता. दावा, अशा प्रकारे, कराराच्या अटींमध्ये, विशेषतः, खंड १०.६.१३ नुसार आहे. जोपर्यंत निविदा अट क्रमांक.९ चा संबंध आहे म्हणजे, घटना घडल्यानंतर ३० दिवसांच्या आत दावा सादर न करणे, प्रतिवादींसाठीचे विद्वान वकीलाने अटींच्या दृष्टीने स्वीकारतात की अतिरिक्त कामाच्या या दोन्ही बाबींचा संबंध आहे तोपर्यंत प्रतिवादींनी ही अट माफ केली होती. दिनांक १० नोव्हेंबर २०२० रोजी प्रतिवादींच्या पत्राच्या स्वरूपात एक समकालीन रेकॉर्ड देखील आहे (निशाणी डी-१/५) की प्रतिवादींनी अट माफ केली होती आणि अतिरिक्त कामांसाठी रेखाचित्रे आणि त्यांच्या अंमलबजावणीसाठी अधिकार यासारखी माहिती मागितली होती. हे लक्षात घेणे महत्वाचे आहे की प्रतिवादींच्या प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने, या न्यायनिर्णयात खाली नमूद केल्याप्रमाणे, या अतिरिक्त वस्तूच्या संदर्भात वादीच्या बिलाची केवळ देय देण्यासाठी शिफारस केलेली नाही, तर प्रतिवादींनी देखील त्या

वस्तुवर यापूर्वी वाद घातला नव्हता हे दर्शविण्यासाठी अभिलेखावर पुरावे आहेत.

७. मेन ग्रॅव्हिटीसाठी सी. आय. पाईपलाईन टाकणे आणि जोडणे या अतिरिक्त बाबींचा विचार करता, प्रतिवादींच्या अधीक्षक अभियंत्याच्या कार्यालयाने, पत्र क्र. पी. एच. सी./१०७/४४४ दिनांक २९ मे १९९९ द्वारे रु.७३,९२५/- मंजूर केल्याचे पुरावे अभिलेखावर आहेत. कामाच्या अंमलबजावणीसाठी, पायाच्या अतिरिक्त खोलीच्या बाबतीत, हे काम वादीनेच केले होते यात कोणताही वाद नाही. प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने पत्र क्र. एस. एच. ए./एस. आर. पी. एफ./६५० ए. एम. टी./८-ई./२९५ दिनांक २ ऑगस्ट १९९९ द्वारे वादीने दावा केलेल्या कामाचे मूल्य मंजूरीसाठी शिफारस केली होती. खरे तर प्रतिवादींनी दिनांक २३ जून २००० रोजी लिहिलेल्या त्यांच्या पत्रात (निशाणी क्रमांक.डी-१/४) स्पष्टपणे कबूल केले आहे की काम आणि त्याचे मूल्य प्रतिवादींनी मंजूर केले होते आणि ते अंतिम बिलासह देयकासाठी ठेवले होते. जरी प्रतिवादींचे विद्वान वकील सादर करतात की ही रक्कम अंतिम बिलासह दिली गेली होती, परंतु ही वस्तुस्थिती खटल्याच्या रेकॉर्डवरून सिद्ध होत नाही. मंजूर केलेले अंतिम बिल आणि प्रतिवादींनी केलेल्या संबंधित देयकावरून असे दिसून येत नाही की २०० मि. मी. व्यासाची सी. आय. पाईपलाईन टाकण्याच्या कामाचे मूल्य रु.७३,९२५ ची रक्कम प्रतिवादींनी दिली होती.

८. अतिरिक्त वस्तू म्हणून या दोन कामांचे स्वरूप आणि त्यांची मूल्ये दाखल केलेल्या दस्तऐवजात स्पष्टपणे प्रतिबिंबित झाली आहेत, जे प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने दिनांक ८ ऑगस्ट २००० (निशाणी क्रमांक.पी-५६) रोजी प्रतिवादींच्या अधीक्षक अभियंत्याला उद्देशून लिहिलेले पत्र आहे. प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने प्रत्येक अतिरिक्त वस्तूचे समर्थन/पार्श्वभूमी आणि आवश्यकता देखील सादर केली आहे. प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने प्रमाणित केले आहे की त्यासाठी कार्योत्तर मंजूरी मिळण्याच्या अपेक्षेने कंत्राटदाराने, म्हणजेच यातील वादीने यापूर्वी निविदा पुस्तिकेमधील तपशीलवार तरतुद क्रमांक.९ नुसार या अतिरिक्त वस्तूचा दावा केला नव्हता. प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने वादीच्या प्रकरणाला देखील समर्थन दिले आहे की सल्लागाराने पैसे भरण्यासाठी शिफारस केलेल्या या अतिरिक्त वस्तू, प्रतिवादींच्या विविध प्राधिकरणाला आणि त्यांच्या आर्किटेक्टला कामाच्या ठिकाणी भेटीच्या वेळी दिलेल्या सूचनांचा परिणाम होत्या आणि प्रकल्पाच्या विशेष आणि तांत्रिक आवश्यकता होत्या. अशा प्रकारे, या अतिरिक्त कामांचे आदेश प्रतिवादींनी

स्वतः स्थळावरील तपासणीदरम्यान दिले होते आणि वादीला त्यांच्या वतीने अट क्रमांक.९ खाली अतिरिक्त कामासाठी कोणताही दावा करण्याची आवश्यकता नव्हती हे सिद्ध करण्यासाठी पुरेसे पुरावे अभिलेखावर आहे.

९. कोणत्याही परिस्थितीत, करारात्मक क्लॉझ जसे की सध्याच्या प्रकरणात अट क्र. ९, ज्यात कंत्राटदाराने नियोकृत्याला जास्त किंवा अतिरिक्त कामाबद्दल माहिती देण्याची वेळ आणि पद्धत नमूद केली आहे, ही कधीही वैधानिक मर्यादा किंवा जास्त/अतिरिक्त कामाच्या दाव्यासाठीची मर्यादा किंवा बार मानली गेली नाही. अशा अटींचा उद्देश हे सुनिश्चित करणे आहे की जास्त /अतिरिक्त काम प्रत्यक्षात केले गेले आहे; एकदा हे सिद्ध झाले की काम खरोखरच केले गेले आहे, तर अटींनुसार सूचना न करण्यासारख्या तांत्रिक आधारावर त्यासाठी पैसे नाकारले जाऊ शकत नाहीत. (पहा, **चंदीगड कन्स्ट्रक्शन कंपनी प्रायव्हेट लिमिटेड विरुद्ध पंजाब राज्य** ¹.) या कायद्याच्या आणि न्यायालयासमोर सादर केलेल्या आणि वर नमूद केलेल्या पुराव्याच्या आधारे, वादीने दोन्ही अतिरिक्त कामांसाठी रु.९,३१,५३५ रक्कम देयकासाठी आपली बाजू स्पष्टपणे मांडली आहे.

१०. प्रतिवादींसाठी विद्वान वकील कंत्राटदाराच्या बिलांच्या देयकास प्रमाणित करण्यासाठी किंवा शिफारस करण्यासाठी प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराच्या अधिकारावर प्रश्न उपस्थित करण्याचा प्रयत्न करतात. करारा अंतर्गत, प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराला प्रभारी अभियंत्याचा प्रतिनिधी म्हणून मान्यता देण्यात आली आहे (क्लाझ ५.६ "कंत्राटदाराला सविस्तर निविदा सूचना"), जो कोणतेही विशिष्ट काम पूर्ण करण्याबाबत अंतिम प्राधिकारी होता आणि कंत्राटदाराच्या अशा कामासाठी पैसे देण्याचा हक्क संबंधित आहे. क्लॉझ ५.६ मध्ये नमूद केलेल्या अभियंत्याच्या प्रतिनिधीच्या कर्तव्यांमध्ये, "कामाचे निरीक्षण आणि पर्यवेक्षण करणे आणि कामांच्या संदर्भात वापरल्या जाणाऱ्या कोणत्याही साहित्याची किंवा कारागिरीची चाचणी आणि परीक्षण करणे यांचा समावेश आहे." प्रतिनिधीला कोणतेही काम किंवा साहित्य मंजूर करण्याचा आणि तार्किक विस्ताराद्वारे, अशा कामाची किंवा साहित्याची पैसे भरण्यासाठी शिफारस करण्याचा स्पष्ट अधिकार आहे. ही आणखी एक बाब आहे की अशा प्रतिनिधीद्वारे कोणतेही काम किंवा साहित्य नाकारण्यात अयशस्वी होणे म्हणजे प्रभारी अभियंत्याच्या अधिकारावर पूर्वग्रह बाळगणे, त्यानंतर असे

काम किंवा साहित्य नाकारणे आणि ते खाली पाडण्याचे, काढून टाकण्याचे किंवा तोडण्याचे आदेश देणे हा नव्हता. प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराने मंजूर केलेली संबंधित कामे कोणत्याही वेळी नामंजूर करण्यात आली होती किंवा प्रभारी अभियंत्याने ती खाली खेचण्याचे किंवा काढून टाकण्याचे आदेश दिले होते हे दाखवण्यासाठी अभिलेखावर काहीही नाही. क्लॉझ ५.१६ अंतर्गत, प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराला कामाची गुणवत्ता तसेच प्रमाण प्रमाणित करण्याचा आणि प्रतिवादींच्या मापन पुस्तकात मोजमाप/देय अनुसूची नोंदवण्याचा अधिकार आहे. त्यानंतर देय भरण्यासाठी बिलाची प्रक्रिया करावी लागते. अशा प्रकारे, कामांची मंजुरी आणि त्यासाठी सल्लागाराने केलेल्या देयकासाठीच्या शिफारशी, अशा प्रकारे संबंधित कामांच्या संदर्भात कंत्राटदाराचा देयकासाठी दावा योग्य ठरविण्यात खूप काळ जातो. जोपर्यंत मोजमाप पुस्तकातील मोजमाप/देयक अनुसूचीचा संबंध आहे, प्रतिवादींच्या ताब्यात असलेली कागदपत्रे, जर त्यांच्या मते, मोजमाप/देयक अनुसूचीच्या संबंधित नोंदी पुस्तकांमध्ये नसतील तर ती सादर करणे त्यांचे काम होते. अर्थात त्यांनी तसे केलेले नाही.

११. आता कंपाऊंड वॉल टाईप ५ क्वार्टर्स, जी. एस. आर., अतिरिक्त भारासाठी ट्रान्सफॉर्मर (रु. २,८२,४८४) यासह अतिरिक्त कामाच्या दाव्याकडे येत आहोत, ज्यासाठी प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागाराद्वारे देय देण्यासाठी कोणतेही प्रमाणपत्र किंवा शिफारस केली नाही, वादीचे युक्तिवाद निशाणी YYY तपशीलांसह वाचलेल्या वादपत्र परिच्छेद १०९ मध्ये आढळतात. मूळ कराराचा भाग नसलेली ही कामे प्रतिवादींच्या विनंतीनुसार अंमलात आणली गेली, हे वादीचे प्रकरण आहे. हे सादर केले जाते की सध्या साइटवर खूप कामे आहेत आणि त्यांचा लाभ प्रतिवादींना मिळत होता. या कामांच्या अंमलबजावणीबाबत पक्षांमध्ये कोणताही वाद नाही. वादीने तपशील दिनांक ३० मे २००० रोजी सादर केलेल्या पत्राद्वारे (निशाणी पी-८) सादर केले आहे. एकूण दावा, मूळतः रु. ४,७७,१३९ च्या रकमेत तयार केला होता, वादीने सुधारित करून रु. २,८२,४८४ केला होता. अतिरिक्त वस्तूच्या मूळ दाव्यामध्ये सात वस्तूंचा समावेश होता, ज्यात (i) कंपाऊंड वॉल टाईप ५ क्वार्टर्स ('अ' विधानातील आयटम १) ते दिनांक १६ जानेवारी २००१ रोजीचे पत्र निशाणी पी-४२), (ii) टाईप ४ चे जीएसआर (आयटम ३) आणि (iii) अतिरिक्त भारासाठी ट्रान्सफॉर्मर (आयटम ७) यांचा समावेश होता. सुधारित दाव्यात, वादीने केवळ आयटम क्रमांक.१,३ आणि ७ या तीन बाबींसाठी दावा केला आहे. (निशाणी पी-४२ मधील विधानाचा भाग 'अ') प्रतिवादींचे

साक्षीदार, सुनील मारोतराव सांबे (डी. डब्ल्यू. १) यांनी वादीचे संयुक्त भिंत टाईप ५ क्वार्टर्स, ग्राउंड स्टोरेज जलाशय (जी. एस. आर.) आणि साईटवर अतिरिक्त भारासाठी ट्रान्सफॉर्मर बांधल्याबद्दल आक्षेप घेतला नाही. जेव्हा साक्षीदाराला वादीच्या या तीन वस्तूंच्या बांधकामाची पडताळणी करण्यास सांगितले तेव्हा त्याने केवळ अज्ञानाचे ढोंग केले आहे. याव्यतिरिक्त, वादीने दावा केलेल्या कामाच्या मूल्यावर प्रतिवादींनी कोणत्याही वेळी आक्षेप घेतला असे दाखवण्यासाठी अभिलेखावर काहीही नाही. या दावाच्या सुनावणीच्या वेळीही, प्रतिवादींच्या विद्वान वकिलांनी असे कोणतेही निवेदन सादर केले नव्हते. वादीच्या साक्षीदाराने, त्याच्या बाजूने, कामाच्या या अतिरिक्त बाबींच्या अंमलबजावणीवर (पीडब्लू.१ च्या सरतपासणीच्या प्रतिज्ञापत्राचा परिच्छेद ११२) आणि त्यांची मूल्ये यावर तीव्रतेने साक्ष दिली आहे. अभिलेखावर असलेल्या मौखिक आणि दस्तावेजी पुराव्यांचा विचार करता, संभाव्यतेच्या प्राधान्याच्या तत्त्वावर, वादीने या अतिरिक्त कामाच्या अंमलबजावणीसाठी तसेच त्याचे मूल्य ठरवण्यासाठी आपली बाजू निश्चितपणे मांडली असे म्हटले जाऊ शकते.

१२. मोबिलाइझेशन आगाऊ रकमेवरील अतिरिक्त व्याज वजा करण्याबाबतच्या वादीच्या दाव्याकडे आता येत असताना (मुद्दा क्रमांक. ५), वादीचा युक्तिवात वादपत्राच्या परिच्छेद ११ मध्ये आहे. वादीने सादर केले आहे की प्रतिवादींनी प्रत्येक संबंधित चालू बिल भरण्याच्या तारखेपर्यंत मोबिलायझेशन आगाऊ रकमेवर व्याज कापले. असे सादर केले जाते की अशा चालू बिलांची परतफेड करण्यात विलंब झाल्यामुळे, अशा विलंब कालावधीत मोबिलायझेशन आगाऊ रकमेवरील व्याज वजा करणे प्रतिवादींना योग्य वाटले नाही आणि प्रतिवादींनी वसूल केलेल्या या अतिरिक्त व्याजाची परतफेड करण्यास वादीला अधिकार होता. चालू असलेल्या बिलांशी समायोजन करण्याचा तारखेपर्यंत मोबिलायझेशन आगाऊ रकमेच्या प्रत्येक भागावर व्याज वसूल करण्याचा प्रतिवादींना अधिकार होता, यात वाद नाही. देयक भरण्यास विलंब झाल्यामुळे चालू बिलांसाठी भरलेल्या रकमेवरील व्याजाच्या वादीच्या दाव्याचा स्वतंत्रपणे विचार केला जात असल्याने, या दाव्याचा स्वतंत्रपणे विचार करण्याचे कोणतेही समर्थन नाही. शेवटी, वादीने या पैशाचा वापर केला होता, म्हणजे मोबिलायझेशन अडव्हान्सचा घटक जो विशिष्ट चालू बिल भरण्याच्या विरुद्ध समायोजित केला जाणार होता, वास्तविक देय देण्याच्या तारखेपर्यंत व्याज वसूल केल्याबद्दल प्रतिवादींना दोष देता येणार नाही. जर पैसे भरण्यास विलंब झाला असेल आणि अशा विलंबामुळे प्रतिवादींनी वादीला

व्याज देय होते आणि देय दिले असेल, तर असे व्याज हे वादीसाठी नुकसानभरपाईचे खरे मोजमाप असेल.

१३. दाव्यापूर्वीच्या व्याजाबाबत (मुद्दा क्रमांक.३ आणि ४), दावा व्यापकपणे दोन प्रकारचा असतो, एक म्हणजे चालू बिलांच्या मूळ रकमेवरील व्याज आणि अशा कालावधीसाठी विलंबाने आधीच भरलेले अंतिम बिल. विलंब आणि इतर रकमेवर जे, देय असले तरी, अदा केले गेले नाही आणि ज्याचा दावा मूळ पैशाच्या दाव्याद्वारे दावा केला गेला आहे (मुद्दा क्रमांक.१ आणि २). खाली स्पष्ट केल्याप्रमाणे, दोन प्रकारांना वेगवेगळ्या पद्धतीने हाताळण्याची मागणी असते. पहिल्या प्रकाराबद्दल बोलायचे झाल्यास, (i) चालू खात्यातील बिले आणि विलंबाने भरलेली अंतिम बिले, (ii) विलंबाने भरलेली एस्कलेशन बिले (कामगार, साहित्य, पी. ओ. एल.) आणि (iii) विलंबाने भरलेली एस्कलेशन बिले (स्टार रेट) यावर व्याजाचा दावा करण्यात आला आहे. कामगार, साहित्य, पी. ओ. एल. आणि स्टार रेट या दोन्हींच्या एस्कलेशन बिलांसह चालू खात्यातील बिलांचा विचार केला तर, देयकासाठीची कंत्राटी अट कराराच्या क्लॉझ मध्ये आढळते, ज्यामध्ये बिल देण्याच्या पंधरा दिवसांच्या आत देय देण्याची तरतूद आहे. अंतिम बिलाबाबत, करारामध्ये (क्लॉझ ५.१६ सुद्धा) तीन महिन्यांच्या आत, विवादित वस्तू किंवा दावे वगळण्याची आणि स्वतंत्रपणे तोडगा काढण्याची तरतूद आहे. या अटीवर प्रतिवादींचे निवेदन (क्लॉझ ५.१६) असे आहे की पंधरा दिवसांच्या आत चालू बिले भरण्यासाठी त्यांच्यावर कोणतेही संपूर्ण दायित्व नव्हते; त्यांना शक्य तितक्या लवकर असे करायचे होते. तथापि, प्रतिवादींच्या विद्वान वकिलांनी हे मान्य केले आहे की आतापर्यंत अंतिम बिलाचा प्रश्न आहे, निर्विवाद वस्तू किंवा दाव्यांच्या मर्यादेपर्यंत त्याची रक्कम तीन महिन्यांच्या आत भरावी लागेल. दुसरे म्हणजे, असे सादर केले जाते की विलंब झाल्यास, असा विलंब कराराचा भंग असल्याचे गृहीत धरून, करारातील कोणत्याही व्याजासाठी कोणतीही अट नव्हती आणि त्या प्रकरणात कोणतेही व्याज देय नव्हते.

१४. वादीचे वकील सादर करतात की त्याच्या पक्षकाराने व्याज कायद्यांतर्गत योग्य प्रकारे सूचना दिल्या होत्या आणि त्या कायद्याच्या कलम ३ अंतर्गत, नोटीसमध्ये त्या वतीने नमूद केलेल्या संबंधित तारखांपासून वादीला प्रतिवादीकडून व्याज देय होते आणि देणे होते. विद्वान वकील सादर करतात की क्लॉझ ५.१६ मधील "शक्य असल्यास" हे शब्द चालू बिले (मग ती

नियमित असो किंवा वाढीशी संबंधित असो) कोणत्याही वेळी भरली जाऊ शकतात असे सूचित करत नाहीत; नियोक्त्याला चालू खात्यातील बिले आणि अंतिम बिले या दोन्हींसाठी क्लॉझ अंतर्गत दिलेल्या कालमर्यादेचे पालन करावे लागत असे.

१५. या सबमिशनच्या आधारे, जो पहिला प्रश्न उद्भवतो तो म्हणजे चालू खात्याच्या बिलांच्या बाबतीत देय देण्यासाठी कोणतीही कालमर्यादा देण्यात आली होती का. खात्रीने, बिल सादर करण्यासाठी एक, म्हणजे पंधरा दिवस होते. "शक्य असल्यास" या पात्रतेच्या शब्दांच्या वापरामुळे त्या अटींमध्ये काही फरक पडला का? मला नाही असे वाटते. "शक्य असल्यास" हे शब्द अशा अर्थाने सवलत देऊ शकतात की नियोक्ता एखाद्या विशिष्ट बिलाची प्रक्रिया आणि निर्धारित वेळेत त्याचे पैसे भरणे "शक्य नाही" असा दावा करून वेळेवर पैसे न भरण्याच्या परिणामांपासून दूर राहू शकतो. जर त्याचा दावा न्यायालयात असेल तर त्याने बाजू मांडली पाहिजे आणि ते सिद्ध केले पाहिजे. असे असू शकत नाही की "शक्य असल्यास" हे शब्द अटींमध्ये तात्पुरता घटक आणतात. याचा व्यावसायिक अर्थ निघणार नाही. शेवटी, आम्ही व्यावसायिक कराराच्या क्षेत्रात आहोत-गृहनिर्माण संकुलाच्या बांधकामाचा करार. तात्पुरत्या कालमर्यादेची तरतूद करणाऱ्या क्लॉझला अशा करारात फारसा अर्थ नाही. एक अधिक चांगली रचना, जे सर्व संभाव्यतः पक्षांनी अभिप्रेत केले असते, ते म्हणजे या शब्दांना अपवाद मानणे. तथापि, या प्रकरणाचा हा पैलू खरोखर निर्णायक नाही, कारण, तरीही, वकिलाने युक्तिवाद केलेला वादीचा खटला खरोखरच व्याज अधिनियमाच्या कलम ३ च्या उप-कलम (१) च्या कलम (ब) वर आधारित आहे आणि क्लॉझ (अ) वर नाही.

१६. दुसरा प्रश्न असा आहे की, वेळेत पैसे न दिल्यामुळे काय परिणाम होतो. करारामध्ये कोणासाठीही तरतूद नाही. आपल्या कायद्याचे एक प्रस्थापित तत्त्व राहिले आहे की विलंबित देयकावर व्याज (म्हणजे दाव्यापूर्वीचे व्याज) दिले जाऊ शकते (i) पक्षांमध्ये झालेल्या कराराच्या संदर्भात किंवा (ii) जेथे ते कायद्याने परवानगी असेल किंवा (iii) विधीप्रभावी व्यापाऱ्याचा परिपाठाच्या कारणाने पक्षांमधील करारामध्ये व्याजाची तरतूद नसते आणि व्यापाराचा कोणताही परिपाठ होत नाही. वादी एका संविधी खाली दावा करतो, म्हणजेच व्याज अधिनियम १९७८. असे सादर केले जाते की वादीने वेळोवेळी विलंबित पेमेंटवर अशा नोटिसांमध्ये नमूद केलेल्या तारखांपासून प्रतिवर्ष २१ टक्के व्याजाचा दावा करण्यासाठी नोटिसा दिल्या आहेत. ज्या ठिकाणी कायद्याने अन्यथा व्याज देय नसेल तिथे व्याज

अधिनियम लागू होतो यात शंका नाही. त्या अधिनियमाच्या कलाम ३ मध्ये खालीलप्रमाणे तरतूद आहे:

" ३ व्याजाची परवानगी देण्याचा न्यायालयाचा अधिकार.:- (१) कोणतेही कर्ज किंवा नुकसान भरपाईसाठीच्या कोणत्याही कार्यवाहीत किंवा आधीच भरलेल्या कोणत्याही कर्जाच्या किंवा नुकसानभरपाईच्या संदर्भात व्याजाचा दावा केलेल्या कोणत्याही कार्यवाहीत, न्यायालय, त्याला योग्य वाटत असल्यास, कर्ज किंवा नुकसान भरपाईसाठी पात्र असलेल्या व्यक्तीला किंवा असा दावा करणाऱ्या व्यक्तीला, यथास्थिती, सध्याच्या व्याजदरापेक्षा जास्त नसलेल्या दराने, पुढील संपूर्ण कालावधीसाठी किंवा काही भागासाठी व्याज देण्यास परवानगी देऊ शकते, म्हणजे

(अ) जर कार्यवाही एखाद्या विशिष्ट वेळी लेखी दस्तऐवजाच्या आधारे देय असलेल्या कर्जाशी संबंधित असेल, तर कर्ज फेडण्याच्या तारखेपासून कार्यवाही सुरू होण्याच्या तारखेपर्यंत;

(ब) जर कार्यवाही अशा कोणत्याही कर्जाशी संबंधित नसेल, तर हक्क असलेल्या व्यक्तीने दिलेल्या लेखी सूचनेत नमूद केलेल्या तारखेपासून किंवा व्याजाचा दावा करण्यास जबाबदार असलेल्या व्यक्तीला दावा करणारी व्यक्ती, कार्यवाही सुरू होण्याच्या तारखेपर्यंत:

परंतु, जेथे कर्ज किंवा नुकसानीची रक्कम कार्यवाही सुरू होण्यापूर्वी परतफेड केली गेली असेल, तेथे अशा परतफेडीनंतरच्या कालावधीसाठी या कलमांतर्गत व्याज दिले जाणार नाही.

(२) उपकलम (१) मध्ये नमूद केलेल्या कोणत्याही कार्यवाहीत,

(अ) नुकसानभरपाईवरील व्याजाव्यतिरिक्त चार हजार रुपयांपेक्षा जास्त रकमेसाठी न्यायनिर्णय, आदेश किंवा निवाडा दिला जातो आणि

(ब) वादी किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीला झालेल्या वैयक्तिक दुखापतींच्या संदर्भात किंवा एखाद्या व्यक्तीच्या मृत्यूच्या संदर्भात नुकसानभरपाई दर्शवते किंवा समाविष्ट करते.

त्यानंतर, त्या उपकलमान्वये प्रदान केलेल्या अधिकाराचा वापर अशा प्रकारे केला जाईल की नोटीसमध्ये नमूद केलेल्या तारखेपासून कार्यवाही सुरू होण्याच्या तारखेपर्यंतच्या संपूर्ण

कालावधीसाठी किंवा कालावधीच्या काही भागासाठी न्यायालय योग्य समजेल अशा नुकसानभरपाईवरील किंवा त्यांच्या भागावरील व्याजाचा त्या रकमेमध्ये समावेश केला जाईल, जोपर्यंत त्या नुकसानभरपाईच्या संदर्भात व्याज का दिले जाऊ नये याची विशेष कारणे आहेत असे न्यायालयाचे समाधान होत नाही.

(३) या कलमात काही नाही

(अ) याच्या संबंधात लागू होणार

(i) कोणतेही कर्ज किंवा नुकसान ज्यावर कोणत्याही कराराच्या आधारे व्याज देणे योग्य आहे;

किंवा

(ii) कोणतेही कर्ज किंवा नुकसान ज्यावर एक्सप्रेस कराराच्या आधारे व्याज भरण्यास मनाई आहे;

(ब) प्रभावित करेल

(i) नेगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंट्स अधिनियम (१८८१ चा २६) मध्ये परिभाषित केल्याप्रमाणे, विनिमय पत्र, वचनपत्र किंवा धनादेशाच्या अनादरासाठी वसूल करण्यायोग्य नुकसानभरपाईवर परिणाम करेल; किंवा

(ii) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९०८ (१९०८ चा ५) च्या पहिल्या अनुसूची आदेश II च्या नियम २ च्या तरतुदी;

(क) व्याजावरील व्याज देण्याचा अधिकार न्यायालयाला देईल.”

कलम ३ च्या मजकुरावरून स्पष्ट झाले आहे की, त्यांतर्गत व्याज दोन आकस्मिक परिस्थितींमध्ये लागू होते, म्हणजे, (i) जेथे कार्यवाही कोणत्याही कर्जाच्या किंवा नुकसानभरपाईशी संबंधित आहे, किंवा (ii) जेथे आधीच भरलेल्या कोणत्याही कर्जाच्या किंवा नुकसानभरपाईच्या संदर्भात व्याजाचा दावा केला जातो. पहिली आकस्मिकता म्हणजे जेथे मूळ कर्ज किंवा नुकसानीचा दावा थकबाकी आहे आणि कार्यवाहीत मुद्दलासह अशा कर्जावर किंवा नुकसानीवर व्याज मागितले जाते, तर दुसरी म्हणजे जिथे मुद्दल आधीच भरले गेले आहे आणि कार्यवाहीत जे दावा केला आहे ते फक्त व्याज आहे.

१७. आम्ही वर नमूद केल्याप्रमाणे, या दाव्यात वादीचा व्याजासाठीचा दावा दोन्ही

प्रकारचा आहे .अतिरिक्त वस्तू आणि मोबिलायझेशन आगाऊ रकमेवर चुकीच्या पद्धतीने वसूल केलेल्या व्याजाबाबत, मूळ रकमेवर व्याज मागितले जाते, जी स्वतः थकबाकी आहे. दुसरीकडे, व्याजाचे इतर दावे (जे खरोखरच व्याजासाठी केलेल्या विनंतीचा हुकूमनामाचा मोठा भाग आहे) बिलांच्या मुद्दल रकमेवर देय असलेल्या व्याजासाठी आहे, जे दिले गेले आहे, परंतु विलंबाने, आणि अशा व्याजाचा दावा विलंब कालावधीसाठी केला जातो.जे सादर केले आहे ते असे आहे की दोन्ही दाव्यांसाठी व्याज कायद्याच्या कलम ३ अंतर्गत सूचना देण्यात आल्या आहेत आणि त्यानुसार, कलम ३ च्या उप-कलम (१) च्या खंड (बी) अंतर्गत व्याज देय आहे.

१८. आमच्या खटल्यातील तथ्यांनुसार, जोपर्यंत व्याजाच्या दाव्याच्या दुसऱ्या श्रेणीचा संबंध आहे तोपर्यंत विचार करण्यासाठी आणखी एक महत्त्वाचा मुद्दा आहे.अनेक चालू बिलांच्या बाबतीत ज्यासाठी वादीने व्याजाचा दावा केला आहे, व्याज अधिनियमाच्या कलम ३ अंतर्गत संबंधित सूचना बिलांच्या मूळ रकमा आधीच भरल्यानंतर जारी केल्या गेल्या आहेत असे दिसते. जरी मुद्दल रक्कम दिली गेली असेल आणि कार्यवाही केवळ व्याजाच्या वसुलीसाठी असेल, तरीही वर नमूद केल्याप्रमाणे कलम ३ अंतर्गत व्याज नेहमीच दिले जाऊ शकते. तथापि, कलम ३ अंतर्गत दिलेली नोटीस मुद्दल भरल्यानंतर जारी केली जाऊ शकते का हा प्रश्न आहे. पहिल्या तत्वावर, तरतुदीप्रमाणे, प्रासंगिक दृष्टिकोनातून जे अस्वीकार्य असल्याचे दिसते. शेवटी, कलम ३ अंतर्गत नोटीसचा उद्देश ऋणकोला सावध करणे हा आहे की जर मुद्दल रक्कम दिली गेली नाही तर व्याज आकारले जाईल; असे शुल्क नोटीसमध्ये त्या वतीने नमूद केलेल्या तारखेपासून आकारले जाईल. जर मूळ रक्कम आधीच विलंबाने दिली गेली असेल, तर धनको व्याज कायद्यांतर्गत नोटीस जारी करून व्याजाच्या वसुलीसाठी एकतर्फी कारवाई करू शकत नाही . व्याज कायद्याच्या कलम ३ चा कायदेशीर इतिहास देखील या दृष्टिकोनाचे समर्थन करतो. सध्याच्या कायद्यापूर्वी व्याजावरील वैधानिक कायदा, म्हणजे व्याज अधिनियम १८३९ मध्ये, "व्याजाची परवानगी देण्याचा न्यायालयाचा अधिकार" असे शीर्षक असलेले केवळ एक कलम होते. हे न्यायालयाच्या अधिकारासाठी प्रदान करते, ज्यापूर्वी कोणतेही कर्ज किंवा ठराविक देय रक्कम एका विशिष्ट वेळी किंवा अन्यथा वसूल केली जाऊ शकते, धनकोला अशा कर्जाच्या वर्तमान व्याजदरापेक्षा जास्त नसलेल्या दराने व्याज किंवा ठराविक रक्कम देय होती, जर ते एका विशिष्ट वेळी काही लिखित दस्तऐवजाच्या

आधारे देय असतील, किंवा जर अन्यथा देय असेल, तर ऋणकोला नोटीस देऊन लिखित स्वरूपात पेमेंटची मागणी केली जाईल तेव्हापासून अशा मागणीच्या तारखेपासून पैसे परतफेडीच्या वेळेपर्यंत व्याजाचा दावा केला जाईल. भारतीय विधी आयोगाने आपल्या ६३ व्या अहवालात व्याज अधिनियम १८३९ च्या तरतुदीची तपासणी केली. आयोगाचे असे मत होते की अधिनियमात वापरल्या गेलेल्या जवळजवळ प्रत्येक वाक्यांशामुळे अर्थ लावण्याच्या समस्या निर्माण झाल्या होत्या आणि न्यायालयीन निर्णयांमुळे त्या संदर्भात मतभेद उघड झाले होते. त्यानुसार विधी आयोगाने कायद्यातील तरतुदी अधिक अचूक, विशिष्ट, निःसंशय आणि कायदेशीरदृष्ट्या समाधानकारक बनवण्यासाठी सर्वसमावेशक सुधारणा प्रस्तावित केल्या. त्यानुसार विधी आयोगाच्या शिफारशींच्या आधारे सुधारित मसुदा बिल संसदेत सादर करण्यात आले. सुरुवातीच्या व्याजाच्या मुद्द्याच्या संदर्भात, आयोगाचे असे मत होते की (व्याज अधिनियम १८३९ च्या) मूळ तरतुदीमध्ये दोन प्रकरणांमध्ये सुरुवातीच्या मुद्द्यासाठी वेगळ्या प्रकारे तरतूद करण्यात आली होती. कर्ज किंवा लेखी दस्तऐवजाच्या आधारे विशिष्ट वेळी देय असलेल्या विशिष्ट रकमेच्या बाबतीत, व्याज हे कर्ज किंवा निश्चित रक्कम देय असलेल्या तारखेपासून होते आणि इतर सर्व प्रकरणांमध्ये, व्याज हे व्याजाच्या मागणी करणेच्या सूचनेत नमूद केलेल्या तारखेपासून चालू असते. आयोगाच्या मते, या इतर प्रकरणांमध्ये काही चर्चेची आवश्यकता होती. काळजीपूर्वक विचार केल्यानंतर, आयोगाने असा निष्कर्ष काढला की एखाद्या विशिष्ट वेळी लेखी दस्तऐवजाच्या आधारे कर्ज देय असल्याखेरीज, सध्याच्या व्याज अधिनियमाप्रमाणे (१८३९ चा व्याज अधिनियम) व्याज मागणी करण्यासाठी लेखी नोटीस करणे महत्त्वपूर्ण ठरेल. आयोगाचे असे मत होते की, आर्थिक दायित्व पार पाडण्यात अपयशी ठरलेल्या व्यक्तीला (मग ते कर्ज असो किंवा नुकसान) कर्जदाराने किंवा व्याजाचा दावा करण्याच्या हेतूच्या नुकसानास पात्र असलेल्या व्यक्तीने नोटीस द्यावी, जेणेकरून जबाबदार व्यक्ती त्याने हाती घेतलेली वाटाघाटी थांबवू शकेल किंवा खटल्याच्या तथ्यांची तपासणी करू शकेल किंवा कायदेशीर सल्लामसलत करू शकेल आणि त्याने इच्छित असल्यास मुद्दल रक्कम देऊ शकेल. आयोगाच्या म्हणण्यानुसार, अशा मागणी करणेच्या सूचनेमुळे दोन उद्देश साध्य झाले म्हणजे (अ) मुद्दलाच्या दावासाठी पुन्हा दावा करणे आणि (ब) व्याजासाठी दावा करण्याची दावेदारांची इच्छा सूचित करणे. अशा मागणीची नोटीस देण्यात व्यावहारिक फायदा आहे, असा दृष्टिकोन देखील आयोगाचा

होता ; त्यात कराराच्या तारखेच्या उल्लंघनाच्या संबंधित वाद टाळले गेले किंवा जेथे मुद्दल रकमेचा दावा कराराच्या अशा उल्लंघनाशी किंवा अपकृत्याशी संबंधित होता, त्या तारखेशी संबंधित वाद टाळले गेले. अशा प्रकारे व्याज अधिनियम १९७८ च्या कलम ३ ही सध्याची तरतूद लागू करण्यात आली. या विधिमंडळाच्या इतिहासातून विशेषतः असे दिसून येते की व्याजाच्या मागणी करणेच्या सूचनेच्या तारखेपर्यंत मुद्दल रकमेचा दावा थकबाकीदार असणे अत्यावश्यक होते. असे होऊ शकत नाही की मुद्दल रक्कम आधीच दिली गेली होती आणि त्यानंतर कलम ३ अंतर्गत व्याजासाठी नवीन दावा करण्यात आला होता. त्यामुळे विधिमंडळाने प्रस्तावित केलेला व्याजाचा कायदा त्याच्या शीर्षाखाली येईल. वादीसाठी विद्वान वकिलानी त्याच्या खटल्याचे समर्थन करण्यासाठी कोणताही अधिकार सादर करू शकत नाही की मूळ रक्कम भरल्यानंतर जारी केलेल्या मागणी च्या नोटीसद्वारे व्याजाचा दावा केला जाऊ शकतो आणि अशा नोटीस च्या आधारे, केवळ व्याजाच्या वसुलीसाठी न्यायालयात खटला दाखल केला जाऊ शकतो. अशा प्रकारे, मुद्दल भरल्यानंतर अधिनियमाच्या कलम ३ अंतर्गत जारी केलेली नोटीस व्याजासाठी दावा कायम ठेवू शकत नाही.

१९. वर चर्चा केलेल्या कायद्याच्या आधारे, आता आपण व्याज अधिनियमाच्या कलम ३ अंतर्गत मागणी करणाऱ्या सूचनेच्या आधारे वादीच्या दाव्याशी संबंधित आमच्या खटल्यातील तथ्ये विचार करूया. प्रथमतः, चालू खात्याच्या बिलांचा विचार करता, कलम ३ अंतर्गत मागणी करण्याची पहिलीच नोटीस आर. ए. बिल क्र.१०,१२,१३ आणि १४ आणि एस्कलेशन बिलांमध्ये वाढ (कामगार, साहित्य, पी. ओ. एल.) आर. ए. बिल क्र.२ ते ४ पर्यंत. हे लक्षात घेणे महत्वाचे आहे की आर. ए. बिल क्र. १ ते १० पर्यंत या वेळेपर्यंत आधीच देय केले गेले होते. त्याचप्रमाणे, एस्कलेशन साठीची पहिली आणि दुसरी आर. ए. बिले (कामगार, साहित्य, पी. ओ. एल.) होती. या सूचनेच्या तारखेपर्यंत (दिनांक ९ जानेवारी १९९८ रोजीची सूचना- निशाणी पी-८) जी थकबाकी होती ती आर. ए. बिल क्र. १२, १३ आणि १४ आणि आर. ए. बिल क्रमांक ३ आणि ४ एस्कलेशन चे (कामगार, साहित्य, पी. ओ. एल.) होती. त्यानंतर वादीने पुढील आर. ए. बिलांसाठी, विशेषतः आर. ए. बिल क्रमांक.२० ते ३४ आणि आर. ए. बिल क्रमांक .३५, जे प्रत्यक्षात अंतिम बिल होते आणि एस्कलेशन आर. ए. बिले (कामगार, साहित्य/पी. ओ. एल.) क्रमांक ५ ते ९ आणि आर. ए.

बिल क्रमांक .१०, जे एस्कलेशन (कामगार, साहित्य, पी. ओ. एल.) आणि एस्कलेशन (स्टार दर) आर. ए. बिल क्रमांक.१ ते ३ आणि आर. ए. बिल क्रमांक.४, जे अंतिम बिल होते (निशाणी पी-१३, पी-१४, पी-१७ ते पी-१९, पी-२१ ते पी-२३, पी-२५, पी-२७, पी-२८ पी-३१, पी-३३ आणि पी-३४). विविध स्मरणपत्रे संबोधित केल्याचे दिसते. यापैकी कोणत्याही सूचनेत कोणत्याही थकबाकीच्या बिलाच्या संबंधित व्याजाची मागणी केलेली नव्हती. दिनांक ९ जानेवारी १९९८ च्या सूचनेनंतर (निशाणी पी-८) व्याजाची पहिली मागणी करणे वादीच्या दिनांक २७ मार्च २००० रोजीच्या पत्रात (निशाणी पी-३५) होती. त्या टप्प्यावर, सर्व नियमित चालू खात्यांचे बिल आर. ए. बिल क्रमांक ३३ पर्यंत , स्टार रेट आणि श्रम/सामग्रीची वाढलेली बिले अनुक्रमे ,आर ए बिल क्रमांक.३ आणि आर. ए. बिल क्रमांक .९ चे पैसे आधीच दिले होते. जे बाकी होते ते नियमित आर.ए बिल क्रमांक ३४ आणि ३५ (जे अंतिम बिल होते) आणि एस्कलेशन (स्टार रेट) (चौथे आणि अंतिम बिल) आणि एस्कलेशन (लेबर/मटेरियल/पीओएल) (दहावे आणि अंतिम बिल). जे बाकी होते ते नियमित आर.ए बिल क्रमांक ३४ आणि ३५ (जे अंतिम बिल होते) आणि एस्कलेशन (स्टार रेट) (चौथे आणि अंतिम बिल) आणि एस्कलेशन (लेबर/मटेरियल/पीओएल) (दहावे आणि अंतिम बिल). वादीने या विशिष्ट सूचनेत बिलांच्या विलंबित भरणाबाबत प्रतिवादींनी दिलेले व्याजाचे विवरण संलग्न केल्याचे दिसते (दिनांक २७ मार्च २००० रोजीची मागणीची सूचना- निशाणी पी-३५). या निवेदनामध्ये सर्व नियमित आर. ए. बिलांच्या संदर्भात विलंब होण्याचे दावे समाविष्ट आहेत, म्हणजे आर. ए. बिल क्रमांक. १ ते ३४ आणि ३५ आणि अंतिम बिल तसेच लेबर, साहित्य इत्यादींची आर. ए. बिले क्रमांक. १ ते ९ आणि १० वे आणि अंतिम बिल आणि वाढीची आर. ए. बिले (स्टार रेट) (क्रमांक.१ ते ३ आणि चौथे आणि अंतिम बिल). वर नमूद केल्याप्रमाणे, ९ जानेवारी १९९८ (निशाणी पी-८) च्या पहिल्या मागणी करणेनंतर ही एकमेव मागणी करणे होती, जी आर. ए. बिल क्रमांक. १० आणि १२ ते १४ आणि एस्कलेशन आर. ए. बिले (लेबर, साहित्य, पी. ओ. एल.) क्रमांक. २ ते ४. वर चर्चा केलेल्या कायद्याच्या आधारे, मुद्दलाची अंतिम बिले संपल्यानंतर व्याजाची कोणतीही मागणी व्याज अधिनियम १९७८ च्या कलम ३ अंतर्गत व्याजाच्या वसुलीसाठी दावा करू शकत नाही. त्यानुसार वादीचा व्याज अधिनियम च्या कलम ३ अंतर्गत केवळ नियमित आर. ए. बिल क्रमांक १२ ते १४ आणि एस्कलेशन आर. ए. बिल क्रमांक. ३ आणि ४ (कामगार/साहित्य/पी. ओ. एल.) (९

जानेवारी १९९८ रोजीची डिमांड नोटीस निशाणी-पी-८) आणि बिल क्रमांक.३५ (नियमित अंतिम बिल) आणि एस्केलेशन अंतिम बिले (म्हणजे बिल क्र.१० एस्केलेशन साठी (लेबर/साहित्य) आणि बिल क्रमांक.४ एस्केलेशनसाठी (स्टार रेट) (दिनांक २७ मार्च २००० रोजीची डिमांड नोटीस- निशाणी पी-३५)च्या संदर्भात वैध दावा असू शकतो

१९. व्याज अधिनियमाच्या कलम ३ मध्ये संदर्भित व्याजदराबाबत, वादीने सादर केलेल्या अधिकृत बँकिंग संप्रेषणाचा समावेश असलेल्या पुराव्यातून (जे आक्षेपाचा विषय नाही), वार्षिक ९ टक्के हे अनुसूचित बँकांनी संबंधित कालावधीसाठी बँक ठेवीवर देय असलेले सरासरी किंवा कमाल व्याज असल्याचे दिसते. पूर्व-सूट आणि पेंडंट लाइट हे दोन्ही व्याज त्यानुसार दिले जाऊ शकते.

२०. त्यानुसार वादीच्या बाजूने पुढील रकमांसाठी हुकूमनामा असेल:

(i) रु. ९,३२,५४४ (रु. नऊ लाख बत्तीस हजार पाचशे चौरचाळीस फक्त) अतिरिक्त खोलीच्या पायाच्या अतिरिक्त कामासाठी देय असलेली एकूण रक्कम (रु. ८,५८,६१९) आणि अतिरिक्त कामासाठी ग्रॅव्हिटी मेन (रु.७३,९२५) २०० मिमी सीआय पाइपलाइनची अतिरिक्त प्रमाणाच्या अतिरिक्त कामासाठी , परिच्छेद १०८ मध्ये दावा केल्याप्रमाणे, वादपत्रात निशाणी XXXX सह वाचन केलेले.

(ii) वादपत्र YYYYY सह वाचलेल्या परिच्छेद १०९ मध्ये दावा केल्याप्रमाणे कंपाऊंड वॉल टाईप ५ क्वार्टर, टाईप १ क्वार्टरचा जीएसआर, अतिरिक्त भारासाठी ट्रान्सफॉर्मरच्या अतिरिक्त कामासाठी रु.२,८२,४८४ (रु. दोन लाख ब्यांशी हजार चारशे चौरांशी रुपये फक्त) ची रक्कम.

(iii) आर. ए. बिल क्रमांक.१२,१३ आणि १४ आणि बिल क्रमांक ३५(अंतिम बिल) च्या व्याजाची रक्कम १,४७,८७१-(रुपये एक लाख सत्तेचाळीस हजार आठशे एकहत्तर फक्त) दाव्याच्या तारखेपर्यंत;

(iv) एक्सकेलेशन (कामगार, साहित्य आणि पी.ओ.एल.) बिल क्रमांक .१०(अंतिम बिल) वरील व्याजाच्या रकमेसाठी २,६५,४४१ (रुपये दोन लाख पासष्ट हजार चारशे एक्केचाळीस फक्त)

(v) दाव्याच्या तारखेपर्यंत एक्सकेलेशन (स्टार रेट) बिल क्रमांक.३ आणि ४ वरील

व्याजासाठी रक्कम रु.२७,३५१ (रुपये सत्तावीस हजार तीनशे एकावन्न फक्त)

(vi) हुकूमनामाच्या तारखेपर्यंत खंड (i) आणि (ii) च्या संदर्भात रु.९,३२,५४४ आणि २,८२,४८४ वरील रकमेवरील व्याजाच्या रकमेसाठी २२,१८,५०७ (बावीस लाख अठरा हजार पाचशे सात रुपये फक्त)

(viii) प्रतिवादींनी दाव्याचा खर्च भरावा. अश्या खर्च्यावर टॅक्सिंग मास्टरद्वारे कर आकारला जाऊ शकतो

(न्यायमूर्ती एस. सी. गुप्ते)

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".